

FOLKLOR NOVOG VINODOLSKOG

Novi Vinodolski, kao i cijeli vinodolski kraj bogat je folklornim materijalom, svojim narodnim običajima, pjesmom i kolom. Stoga i danas mnogi stari Vinodolci govore da je Vinodol baš zbog toga posjetio poznati naš sakupljač narodnog blaga Vuk Stefanović Karadžić. Za to je postojala samo legenda, odnosno narodna predaja. Ovih dana je utvrđeno da je ta narodna predaja točna. Nađen je jedan zapis u neobjavljenim crticama Frana Mažuranića. Naime, Fran Mažuranić je ostavio svoju književnu ostavštinu najbližem rođaku dru Milutinu Mažuraniću — praunuku Matije Mažuranića (otac Franov). Zahvaljujući sinu pok. Milutina Bošku Mažuraniću postale su te neobjavljene crtice (poznate i članstvu Narodne čitaonice Novi Vinodolski, a koje crtice čuva obitelj Boška Mažuranića u svojoj bogatoj biblioteci, a za koje je posebno zainteresirana Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.¹ Crtice Frana Mažuranića o boravku na ovom području Vuka Stefanovića Karadžića počimaju riječima: »Neznam da li je Vuk gdje što spomenuo, da je sa Antom (Mažuranićem) po Primorju putovao. Stric moj to zapisao nije, pa ću ja to po njegovom pripovjedanju...«

Iznijet ću za ovu priliku kratki sadržaj te crtice. Bilo je to 1857. godine, Anton Mažuranić bio je ravnatelj Hrvatske gimnazije u Rijeci. Po završetku školske godine došao je kod njega Vuk Karadžić sa ciljem da odu na putovanje po Primorju, Dalmaciji, Crnoj Gori i Boki, da vide kako tamošnji narod živi, kako se osjeća i da se upoznaju s njegovim običajima i pjesmama. Tako su najprije došli u Novi, zatim su krenuli u Krk da posjete glagoljaše na otoku i preko Senja krenuli u Dalmaciju, a iz Dalmacije u Crnu Goru i u tim neobjavljenim svojim crticama opisuje njihove anegdote.

Između ostalog za vođene razgovore Fran Mažuranić u jednoj od tih piše: »Vuk razgovara sa ženama (Vinodola). One su prave nositeljice narodne tradicije i najbolje poznavalice naših pjesama i narodnih običaja. Znao bi reći, a i govorljive su. Čakavštinu je Vuk slabo razumio, ali ju je velikom pozornošću slušao bilježeći njemu nepoznae riječi...«²

U Novom Vinodolskom i danas se čuje svirka sopila, starinskog primorskog i istarskog instrumenta.³ U ovom gradiću, gdje je 1288. godine pisan jedan od najstarijih naših pisanih pravnih spomenika, Vinodolski zakonik, igra se kolo, koje je starije od tog zakonika. Vinodolci su voljeli i vole zapjevati svoje pjesme i zaigrati svoje kolo. Tako je bilo i za vrijeme svečanosti proglašenja Vinodolskog zakonika na Velikoj poljani (danas Trgu palih boraca) pred kneževim dvorom u Novom Vinodolskom »kad je narod zaigrao kolo iz stotina grla zvonko je odjekivala pjesma.«⁴

Kolo kakvo se igra u Novom Vinodolskom igralo se i gajilo diljem našeg Jadrana, no sačuvalo se je jedino u Novom Vinodolskom. Budući da to kolo i danas živi životom, kao u davna vremena jedino ovdje u Novom Vinodolskom, ono se s punim pravom i naziva Novljansko kolo. U doba Antona Mažuranića, učenjaka i profesora igralo se je »baš takvo utančine jednako

kolo s istim pjesmama u gradu Senju, a ustanovio je slično i po Dalmaciji, Boki Kotorskoj i Crnoj Gori. Sva su ta kola junačka veli on, uz narodne junačke pjesme u osmercu, koji se po njegovom mišljenju razvio iz prostih bugarštica. Možda ga je na tu misao navela i činjenica, što se kraj junačkog osmerca čuje i u Novljanskom kolu jedina još preostala bugarštica u našem narodu (Vinodolu) o ženidbi kneza i bana Pavla Šubića, koju u kolu pjeva tisuće grla odjednom...⁵

Novljansko kolo igra se redovito svake godine prigodom mesopustarskih svečanosti i to kroz tri poslijepodneva: nedjeljom, ponedjeljkom i utorkom, a igra se i za vrijeme prigodnih svečanosti. Kolo se igra po taktu, koji mu daju pjevači, što usred kola pjevaju junačke narodne pjesme. Tu se u pjesmama spominju junaci naših naroda opjevani u borbama za slobodu, kroz stoljeća, a pjesme se pjevaju u osmercu. Kolo poznaje tri koraka: arbanaški, senjski i poskočicu.⁶ Kad se pjevaju junačke narodne pjesme, a i neke umjetničke i lirske, tada u kolu pjevaju samo posebno uvježbani pjevači kola zvani »pivači«, a kad se pjeva spomenuta bugarštica, a i pjesme zvane »čurumbela« koje imaju ljubavni karakter, tada u kolu pjevaju svi igrači i igračice, a i gledaoci kola.

Novljansko kolo nije pustopašno kolo »što odigrava tek dvadesetak lica uz gajde i bečarske popijevke, što udaraju djevojkama stid u obraze. Obratno, to je Novljansko kolo personificirana skladnost ukrašena divnom i ukusnom najdrevnijom narodnom Hrvatsko primorskom nošnjom...⁷ Stoga se u Novljansko kolo prihvate ne samo mladi, već i ozbiljni, ugledni i stariji ljudi.

Slično kolo, no bez junačkih narodnih pjesama i bez posebno uvježbanih pjevača, igra se i u drugim mjestima Vinodola, i to naročito u Bribiru,⁸ Grižanima, Selcima, a i Triblju, a katkad i u Kotoru (Gornji kraj) naselju iznad Crikvenice, i u Ledenicama.

Poziv u Novljansko kolo je naročito interesantan. Pjevači pjesmom pozivaju u kolo sve, jer su u kolu svi jednaki, u kolu je brat do brata. U kolu se je sačuvala ženska narodna nošnja, koja je naročito lijepa i slikovita, te daje kolu posebnu draž, dok je muška narodna nošnja prema sačuvanim dijelovima kod pojedinih novljanskih obitelji obnovljena.⁹

Novljansko, kako veli narodna predaja, a ona je u Novom Vinodolskom još vrlo živa, igrao je i vodio sam ban i knez Nikola Frankopan kad je povremeno u Novom Vinodolskom stanovao. Kolo se i dan danas igra pred njegovim dvorima, nekad zvanim Kneževim dvorima, a danas Frankopanskim kaštelom. Novljansko kolo igrao je i vodio i ban pučanin Ivan Mažuranić.

Redovito se na pokladni utorak u kolu pjeva Agovanje — dio Mažuranićeva epa »Smrt Smail-age Čengijića«, koji je prikladan za pjevanje u kolu, jer ga je sam Mažuranić priredio za pjevanje u kolu. Stoga i nije čudno, da je ovaj veliki pjesnik naših naroda nikao baš u ovoj sredini, gdje se čuva i gaji junačka narodna pjesma. »Kao uspomena na tu slogu bana i naroda još se u Novom čuva banov kalpak, kojim je igrao u kolu«,¹⁰ a čuva se u Narodnom muzeju i galeriji.

U novljansko kolo ulaze povremeno i raznovrsne maskare prikazujući razne mjesne dogodovštine ili politička zbivanja u zemlji i svijetu, koja su podvrgnuta kritici, pa tako kolo izvođenjem šala postaje veselije i slikovitije.

Uz Novljansko kolo usko su vezane i mesopustarske svečanosti. Naime novljanski mladići, njih 17 do 21, a može ih biti i više, ali manje ne, već prvih dana poslije Nove godine dogovore se, da će biti mesopustari. Bilo je redovito pravilo za svakog Novljanina da mora barem jedanput u životu biti mesopustar. Nikog nije trebalo posebno podučavati. Tradicija se je prenašala iz koljena na koljeno.

Novi Vinodolski je naročito poslije oslobođenja od 1945. brojno povećan s obzirom na priliv stanovništva iz planinskih sela Gornjih Zagona, Ledenica i Krmpota. I ne samo to, iz nekadašnje gradske jezgre i njenog okoliša došlo je do naglog proširenja mjesta, s obzirom na razvoj turističko-ugostiteljske privrede i razvoja drvne industrije što je omogućilo stambenu izgradnju u pravcu Selaca i u pravcu Povila, koja su se sa Novim Vinodolskim faktički spojila. Da bi se mladi, koji su se odmah uključili u čuvanje narodnih običaja što bolje upoznali s njima to je na prijedlog Odbora za čuvanje i gajenje novljanskih narodnih običaja Mjesna organizacija Socijalističkog saveza RNH Novi Vinodolski izdala za tu svrhu posebno tiskana uputstva.¹¹

Uzrečica u Novom Vinodolskom »Na pir se zove, a na smrt se gre« iskazuje smisao, da se u svatove odlazi samo kad je uzvanik na svadbu pozvan, dok se na pogreb rođaku, prijatelju, susjedu i znancu ide bez poziva. Ovo pravilo nema gotovo nikakvih iznimaka — ono je sveopće. U davna vremena u Novom Vinodolskom, kad je grad bio opasan gradskim zidinama i utvrđenjima i kad su domaćini, a i stranci, mogli ulaziti i izlaziti samo kroz Vela i Mala vrata, predočava nam svu težinu života ondašnjih ljudi. Svi su stanovnici toga grada mahom bili slobodnjaci; oni su dijelili sve tuge i radosti zajedno, pa je svatko bio dobro viđen i posebno počašćen kad bi došao i na svadbu — veselje makar i bez poziva. Vjenčanja su se obavljala većinom u jesen, pa je istovremeno bilo više parova. Tada bi u starom novljanskom gradu bilo veselo. Svi su bili na piru, a svaća bi se međusobno posjećivala. Daljnjim rođacima i prijateljima slobodno se prepuštalo tko će na koju stranu u svatove, no osnovno je bilo, da se valja pojaviti na piru. Na svadbene pir pozivali su stari svati, tj. roditelji mladenaca, uz pomoć najbližih rođaka ili ukućana takozvanih svatvica. U ta davna vremena mladenici nisu pozivali na pir, jer su im tada roditelji birali i bračnog druga.

Od starinskog pozivanja na pir ostala je i danas praksa da se za vrijeme održavanja mesopustarskih svečanosti obavljaju svadbene običaji, takozvana »Mlada mesopustova«. To traje već stoljećima tjedanput godišnje. Pozivanje na pir svih mještana kao i nekad prigodom ženidbi Vinodolaca — obavljaju stari svati, pa tako tog dana Novljani kažu: »Mi se ženimo. Imamo mladu. Pridite k nam na pir. Bit će veselo. Igrat će se kolo, a mladost će se natancat na mesopustarskom mladinom tancu do mile volje«.

Svadbena svečanost zvana »Mlada mesopustova« održava se u nedjelju, za vrijeme poklada iza prvog četvrtka. Toga dana je u cijelom Novom prazničko raspoloženje. Na kućama »mladoženke« i »mladoga« ponosno se viju zastave, na čijim kopljima se nalaze kolači, naranče, jabuke i broskva — zeleno zelje. Zelena broskva označava simbol hrane s kojom se stari Novljanin zajedno s kašom održao na ovom kršnom tlu. Mesopustari izvedu ženidbu, takozvanu »masopustovu mladu«. U njoj sudjeluju samo muškarci, a obučeni su u staru vinodolsku narodnu nošnju. Onom kome nisu poznate prilike teško, da bi pogodio koji muškarac igra ulogu žene. Za mladenku ili

»mesopustovu mladu« izaberu najljepšeg muškarca, pa mnogo puta pogode u izboru tako, da bi se teško moglo na prvi pogled sa sigurnošću utvrditi da se radi o muškarcu. »Mesopustari izvedu svadbene običaje na način kako su izgledali u srednjem vijeku i u cijelom Vinodolskom kraju.«¹² Vjenčanje se obavlja ili u gostionici ili u kući kojeg od mesopustara, s time, da svaki od sudionika ima točno određenu ulogu kada mladenci »gredu na zakon« — na vjenčanje, gdje bude pripremljeno jelo zvano »bržolica« smatra se završnicom s time, da obavezno završava riječima mladoženje (koji je inače zborovođa mesopustarske glazbe — glavni od mesopustara — zvani advitor): »Sad sam gotov, kad sam Tvoj, a kumovi, kapetani mesopustarskih mladića zajedno u isti mah završe riječima: »Tvoja noga moj postol, skupa poč će na zakon.« Time se smatra da je vjenčanje završeno. Svadbena povorka »mlade mesopustove«¹³ kreće poslije izručenja mlade advitoru u kuću, a zatim nastavi gradom na Mel, na tako zvani »studenac«, gdje se kraj nekada jedinog vrela vode odigra kolo. Zatim slijedi tako zvani mesopustarski »tanc« — ples.

Mesopustari inače tri četvrtka prije nedjeljnih mesopustarskih svečanosti održavaju svoje mesopustarske tance. Na mesopustarskim plesovima može se vidjeti kako se uz pratnju sopila plešu starinski vinodolski plesovi »hrva'ski« i »šoteš«, te starinska polka, zatim mazurka i valcer. Tri četvrtka se nazivaju »tusti«, »kusi« i »poberuhi«. Obavlja se i posebno napovijedanje »udovcih« i »udovic«, što je vrlo šaljivo i duhovito. To se zbiva na svakom raskršću (razkrižju) u staroj jezgri grada u kasnim noćnim satima. Za ovo napovijedanje uvijek vlada velik interes, jer svaka udovica želi čuti za kog je udovca mještani žene, odnosno udovac želi čuti za ženu udovicu.

Karakteristično je zatim »krštenje« Mesopusta čovjeka od slame, koje se obavlja subotom na večer u oči mesopustarskih svečanosti. Uvečer novljanski mladići — mesopustari sa sopilama pozivaju obilazeći gradom i po gostionicama mještane na »krštenje« mesopusta, koji se upravo misli (mjesi) u mesopustariji, odnosno u novije vrijeme u novljanskom Domu kulture. Pri »krštenju« više grupa predlaže imena. Mesopust dobiva po obavljenoj ceremoniji krštenja ime one grupe koja je uspjela staviti preko njegovih prsiju traku s imenom. Obično dobiva ili neko šaljivo ime ili ime koje daje naziv pojave, da bi svatko mogao ocijeniti, da se ta pojava u mjestu osuđuje. Tada nastaje opće veselje i povorka s mesopustom na stolici obilazi gradom, da bi se sve završilo pred novljanskim kaštelom već duboko u noć. Mesopusta se zatim postavi na svoje stalne kuke gdje visi (sjedi) na Frankopanskom kaštelu na zato posebnoj stolici. Ovo se njegovo stalno mjesto naziva i »travicon«, jer je ranije baš taj dio starog kaštela zapravo njegova kula zvana »Rundel« bila obraštena travom. Tu mesopust provede cijeli dan u nedjelju, a zatim se ponedjeljak stavlja u »rešt« (zatvor), jer je »kriv« za sva nedjela, koja su se zbila u mjestu u toku godine. U utorak se ponovno stavlja na »travicu« da bi poslije podne istog dana za učinjena zlodjela bio osuđen na smrt. Tada mu se sabljom demeskinjom, nakon suđenja i čitanja žitka, siječe glava. Žitak je sastavljen u osmercju. U njemu su opisani svi događaji u mjestu i u svijetu. Napose se u šaljivom tonu osuđuju pojave nepoštenja i nemorala, a iznose se šaljive dogodovštine mještana. Jednom riječju, »Žitak« je javna kritika koja djeluje i te kako odgojno. Poznata je prijetnja u Novom koja glasi: »Klast ćemo te va žitak«, a nitko ne voli, da ga se za ono što narod osuđuje čita u žitku na novljanskoj placi. Sve se ovo

odigrava u kolu, odnosno kolo se prekida i sve se okupi oko kočije sa kojom dođe u kolo autor — sastavljač žitka, te sudac, koji tuži mesopusta i na kraju ga sudi i odvjetnik, koji brani mesopusta, te »otac« i »mati« mesopustova, koji traže milost od suca. No milosti nema. Kolo se nakon toga nastavlja do kasno u noć a mesopusta s odsječenom glavom nosi se još tri puta oko grada, na čelu i pred glazbom. Mesopust se nosi na stolici u sjedećem stavu.

Mesopustari limenom glazbom intoniraju ilirsku budnicu »Još Hrvatska nij' propala«, pozdravljaju sve građane »polak običaja i navade stare«, pa ih građani daruju novcem, sirom, maslamcem i jajima. Svatko bi se uvrijedio ako ne bi bio u Novome pozdravljen. To je tako od davnine i prije nego se je uvela limena glazba, kada su još za pozdravljanje služili samo narodni instrumenti: sople, mišac, fidulice i gusle.

Kolo se igra sva tri dana u posljedopodnevnim satima — nedjelju, ponedjeljak i utorak. Kada mesopustari izlaze iz kola, kolo se tada završava.

U srijedu poslije podne je sprovod mesopusta. Njega se nosi kao mrtvaca položenog na stubama (ljestvama) okićenim sa bršljanom. Također se tri puta ide oko grada. Bršljan ispletu djevojke novljanskih mladića mesopustara, koje će biti sa mesopustarima na »mesopustarskoj vičeri«. Ova večera u posljednje vrijeme ne održava u srijedu, već nakon odmora u nedjelju.

Mesopusta na stubama nose »picimorti«. Oni su obučeni u crnim svećanim odijelima sa cilindrom na glavi. Svakom od njih piše na cilindru po dva slova od riječi »picimort« »PI. CI. MO. RT«. U pogrebnoj povorci sudjeluju gotovo svi stanovnici mjesta, te se brojčanošću ne može ni jedan pogreb u mjestu usporediti. Sprovod mesopusta kreće s glazbom koja uvijek svira onu svoju istu melodiju ilirske budnice, samo sada tihim svećanim tonom, te se tako ide na »Art« na morskoj obali, gdje je određeno stalno mjesto za paljenje mesopusta.

Paljenjem mesopusta završavaju se drevni običaji Novog Vinodolskog, da bi se opet ponovili svečano i veselo iduće godine.

Za mesopustarske narodne običaje dr Tvrtko Čubelić, profesor Filozofskog fakulteta u Zagrebu piše: »Najsvežije i najpotpunije očuvani primjer usmene narodne drame nalazimo danas u dramskoj igri »Mesopust« koji se izvodi svakih poklada u Novom Vinodolskom. Prema narodnoj predaji ovakve svečanosti postojale su i prije poznatog Vinodolskog zakonika, koji je pisan 1288. godine u Novom Vinodolskom, a Frankopanima, gospodarima Novog Vinodolskog i nekih susjednih krajeva, obvezatno se je davalo u ovim svečanostima od strane grada danak, koji je iznosio oko desetak kokoši i pijetlova.«¹⁴

Činjenica, da sve ženske uloge u mesopustarskim svečanostima »mlada mesopustova« »mati mesopustova« »svatvice« »prve divice« »šoljače« i dr. »tumače muškarci ukazuje na veliku starinu tih narodnih drama.«¹⁵

Mesopusne svečanosti »ostaci su starog poganskog kulta, kojim se slavilo dolazak proljeća i njegov trijumf nad svladanom i pretjeranom zimom. Stoga su ti običaji veoma prošireni ne samo po našim krajevima nego i po cijeloj Evropi. Posebnu notu novljanskom mesopustu daje kolo u kojem se pjevaju junačke narodne pjesme. Time dobiva taj internacionalni običaj vrlo originalni i posve nacionalni karakter.«¹⁶

Novo vrijeme i novi duh udarili su svoj biljeg i na novljanske narodne običaje. Mnogi se više ne održavaju u onom smislu kako su se nekada

održavali. Vinodolci su toga svjesni. Stariji se idanas sjećaju lijepih svatovskih običaja »salastva« i »vinčaca«. Kako je nestalo »salastva«, tako je još ranije nestalo lijepog narodnog običaja: izbora najljepše djevojke Vinodola, koja je za onu godinu dobivala naziv »Ružica«, jer su se ti običaji povodom trgadbe grožđa i nazivali »ružica«. Neki su taj običaj nazivali i »skočac« i to po grozdu, jer bi izabranu ljepoticu, koja je ujedno morala biti i najradinija žena u vinogradu, iskitili grožđem. Propašću vinove loze u Vinodolu nestao je i ovaj lijepi običaj. Od njega je ostala za sjećanje samo vesela narodna pjesma:

»Sinoć Ive iz Novoga dojde.
Svojoj ljubi tužan glas donese:
Ljubo moja oženio sam se,
Za Novljanku najlipšu divojku!...

Novi Vinodolski poznat je po svojim junačkim pjesmama,¹⁷ a iz tih pjesama zrači duh borbe jugoslavenskih naroda protiv tuđinaca i domaćih izdajnika za svoje nacionalno jedinstvo. Naročito su poznate i ovdje sačuvane uskočke pjesme. Osim ovih junačkih narodnih pjesama u Novom Vinodolskom, a i u cijelom vinodolskom kraju imade svakojakih ilirskih i svatovskih pjesama. Ove pjesme mogu se ponajčešće čuti na »piru«, a pjevaju se većinom u duetu, ali ima i lijepih narodnih zbornih pjesama.

BILJEŠKE

¹ Dragutin Tadijanović: Fran Mažuranić i njegov usud, Rijeka 1974, Dometi 7 br. 1—2, str. 59—66.

² Neobjavljena djela — književna ostavina Vladimira Frana Mažuranića u obiteljskoj arhivi i biblioteci Boška Mažuranića, dipl. pravnik u Novom Vinodolskom.

³ Izvještaj predsjedništva Katedre Čakavskog sabora »Novljansko kolo« Novi Vinodolski podnijet na Skupštini Katedre održane 28. ožujka 1983. iz kojeg slijedi da u Novom Vinodolskom imade evidentirano 29 sopilaša, ne računajući čak i folklorne grupe Osnovne škole »Ivan Mažuranić« u Novom Vinodolskom, koju vodi Karmen Butorac.

⁴ Legenda o nastanku i proglašenju Vinodolskog zakonika, pohranjena u Novom Vinodolskom u Narodnom muzeju i galeriji, oznaka III, 34, mat. broj 460.

Iza tjemena glave spušta se Vinodolki preko polovice stasa rubac. Veliki rubac. On je ponos Novljanke. Skinuti rubac ženi uvreda je. Takva uvreda se od davne kaznjavala. To propisuje i član 27 Vinodolskog zakonika iz 1288. godine.

⁵ Dr Milutin Mažuranić: Novljansko kolo, str. 133 Spomen knjige Narodne čitaonice Novi Vinodolski (1854—1955) izdata 1958.

⁶ Davorin Ježić: Koraci novljanskog kola, Dometi — Časopis za kulturu i društvena pitanja, Rijeka, broj 4 — 1975. str. 103.

⁷ Dr Milutin Mažuranić, n. dj. kao pod 5.

⁸ Davorin Ježić, Bribirsko kolo, Rijeka 1964.

⁹ Davorin Ježić: Folklor Novog Vinodolskog (referat), Rad XI Kongresa Saveza folklorista Jugoslavije u Novom Vinodolskom, Zagreb, 1964. str. 35.

— Iz sprovedene ankete povodom programa »Novi i novljanski običaji« što ga je u čast proslave 25. godišnjice ustanka naroda Jugoslavije 2. II 1966, izvela folklorna grupa KUD »Ilija Dorčić« u Domu kulture u Novom Vinodolskom ustanovljeno je, da u Novom Vinodolskom kompletnu žensku narodnu nošnju ima 520 osoba; anketa je nadalje pokazala, da u Novom Vinodolskom ima: (slijedi zatim

naziv dijelova nošnje: kas — crno sa crvenim, plavim i bijelim kurdelama 700 kom. — berhan 150 kom. — svilnica 50 kom. — šajnica 2 kom. — bisernica 2 kom. — sarza 30 kom, i kotiga 15 kom). Anketom je ustanovljeno da u Novom Vinodolskom ima i 30 t. zv. župica. Naime kada je narodna nošnja prestala služiti kao svakodnevna odjeća Novljanki, u 19 stoljeću, obzirom na utjecaj grada počeli su oblačiti zajedno sa sarzenicom (u nabore složeno krilo) župicu i služila je umjesto kasa s tim, da je imala duge rukave.

— Ženska narodna nošnja nikada se u Novom Vinodolskom nije poništila, kao što je to bio slučaj sa muškom narodnom nošnjom, koja je bila skoro sasvim poništena. Ostala su samo sjećanja na nju. No ipak je 27. XI 1964. godine muška narodna nošnja upotpunila novljansko kolo na smotri folklora Hrvatskog primorja i otoka održanoj u čast završetka XI Kongresa folklorista Jugoslavije u Novom Vinodolskom. Zamisao entuzijasta na čelu sa Jurjem Potočnjakom realiziralo se uz pomoć Radmile Matejčić, prof. tako da sada u Novom Vinodolskom zajedno sa KUD »Ilija Dorčić« ima 72 muške narodne nošnje (Davorin Ježić: O čuvanju novljanske narodne nošnje str. 97, Jurina i Franina, Rijeka 1968.

¹⁰ Nikola Bonifačić Rožin: »Žitak« ili pokladno suđenje, Rad XI Kongresa Saveza folklorista Jugoslavije u Novom Vinodolskom, Zagreb, 1964. str. 83.

¹¹ Srećko Kabalin Antonov: Narodno kolo i mesopusni običaji u Novom Vinodolskom, 1981.

¹² Davorin Ježić: Mesopustarski stari svati u novljanskim narodnim običajima, str. 181, Jurina i Franina, Pula — kalendar za 1975.

¹³ Davorin Ježić: Mesopustarski običaji, str. 156, Spomen knjige narodne čitaonice Novi Vinodolski (1845—1955) izdata 1958.

¹⁴ Tvrtko Čubelić: Usmena narodna retorika i teatrologija, str. 162, Zagreb 1970.

¹⁵ Mira Sertić: Čakavska narodna književnost str. 79 — Rad XI Kongresa Saveza folklorista Jugoslavije u Novom Vinodolskom, Zagreb, 1964.

¹⁶ Mira Sertić: n. dj. kao pod 15 str. 79.

¹⁷ Pisme novljanskog kola i druge narodne pisme (pjesme), Spomen knjiga Narodne čitaonice, Novi Vinodolski, 1977.